

فصلنامه روستا و توسعه، سال ۲۱، شماره ۳، پاییز ۱۳۹۷، صفحات ۲۵-۴۹

بررسی تغییرات الگوی مسکن روستایی و ارزیابی اثرات اقتصادی آن: مطالعه موردی دهستان‌های آجی‌چای و میدان‌چای شهرستان تبریز

محمد ظاهری، نبی‌الله حسینی شه‌پریان، و سمیرا هاشمی*

تاریخ دریافت: ۱۳۹۵/۱۰/۱۵ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۶/۶/۷

چکیده

پژوهش کاربردی حاضر به بررسی تغییرات الگوی مسکن روستایی و ارزیابی اثرات اقتصادی آن در دو دهستان آجی‌چای و میدان‌چای واقع در شهرستان تبریز می‌پردازد. روش تحقیق توصیفی-تحلیلی و همبستگی بود که بخش عمده داده‌های آن بر اساس مطالعات میدانی و با روش نمونه‌گیری (کوکران) از ۳۵۰ خانوار جمع‌آوری شد. یافته‌های پژوهش بر اساس نتایج به‌دست آمده از آزمون همبستگی پیرسون نشان داد که ارتباط قوی و معنی‌داری بین عوامل تغییرات اجتماعی و الگوی مسکن روستایی و عوامل اقتصادی وجود دارد؛ همچنین، در توزیع فضایی رابطه بین تغییرات اجتماعی و الگوی مسکن در ده روستا، همبستگی مستقیم و نسبتاً کامل وجود دارد. برای ارزیابی اثرگذاری تغییرات اجتماعی و الگوی مسکن و تغییرات اقتصادی از مدل برازش رگرسیونی استفاده شد و نتایج گویای آن بود که شاخص‌های تغییرات اجتماعی اعم از پذیرش فرهنگی، مصرف‌گرایی و ناهنجاری‌های اجتماعی در زندگی روستایی به ترتیب با ضرایب ۰/۲۵۶، ۰/۱۵۴ و

* به ترتیب، دانشیار گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، دانشگاه تبریز؛ نویسنده مسئول و دانشجوی دکتری جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، دانشگاه تبریز (nabi.hosseini12@gmail.com)؛ و دانشجوی دکتری جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، دانشگاه تبریز.

۰/۱۵۷- در تغییرات الگوی مسکن روستایی مؤثرند؛ همچنین، شاخص‌های پلان معماری مسکن، کیفیت بنای مسکن، و مقاومت مسکن بر عوامل اقتصادی تأثیر مستقیم دارند.

کلیدواژه‌ها: تغییرات اجتماعی، الگوی مسکن، پیامدهای اقتصادی، آجی‌چای (دهستان)، میدان‌چای (دهستان)، تبریز (شهرستان).

مقدمه

سکونتگاه‌های روستایی در ایران، به تبعیت از تنوع ناحیه‌ای و منطقه‌ای عوامل محیط طبیعی- بوم‌شناختی، از یک سو، و درجه تأثیرگذاری متفاوت نیروها و عوامل سیاسی و اجتماعی- اقتصادی از دیگر سو، به نحوی متنوع و با تفاوت‌های ناحیه‌ای و منطقه‌ای برپا شده و در گذر زمان، شکل امروزی خود را یافته‌اند (۳۱)، به گونه‌ای که در نظام زندگی روستایی، اشتغال، شیوه معیشت و نوع سکونت با یکدیگر تداخل گسترده دارند و محیط مسکن محل نگهداری محصولات و وسایل و ادوات تولید نیز به‌شمار می‌رود و بخشی از کار در منزل انجام می‌شود. دام و حشم به همین صورت در محدوده مسکونی خانواده نگهداری می‌شوند (۳۵). مسکن روستایی به عنوان عنصری مادی و فرهنگی در سال‌های اخیر از تغییرات و دگرگونی‌های وسیع برخوردار بوده است؛ این تغییرات و اثرات گاهی به فروپاشی الگوی سنتی مسکن که منطبق بر شرایط اقلیمی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی روستاست، می‌انجامد (۳). طی دهه‌های اخیر، همگام با نوین‌سازی و اجرای طرح‌های نوسازی، تحول‌خواهی روستاییان و تلاش برای توسعه و به‌زیستی، محیط زندگی از فضای سنتی و کالبد قدیمی آن خارج و به‌سرعت پذیرای دگرگونی‌ها شد (۳۹). متأسفانه گاهی مشاهده می‌شود که این تحولات و دگرگونی‌های کالبدی در روستاها همخوانی چندانی با فرهنگ و نوع اقتصاد حاکم بر این کانون‌های سکونتگاهی ندارد و این تحولات ضمن ناسازگاری‌های اقتصادی- اجتماعی در روستاها، موجبات تغییر در کارکرد این فضاها را نیز فراهم آورده است (۴۰)، به‌طوری که خیلی از روستاهای کشور به‌ویژه روستاهای نزدیک به شهر

فاقد مساکن با اجزای سنتی هستند و بیشتر مساکن به تبعیت از مساکن شهری ساخته شده- اند؛ این مساکن فاقد محل نگهداری دام، علوفه، آذوقه، ابزارآلات کشاورزی و مانند اینهاست (۲۲) و در نتیجه، چه بسا به پیامدهایی همچون عدم کارکرد متناسب با مشاغل اقتصادی روستا، عدم تطابق کار با محیط روستایی، وابستگی به شهر، خروج سرمایه از روستا به شهر، از بین رفتن تدریجی مشاغل سنتی، و ناهماهنگی بین خانواده‌ها از نظر شیوه زندگی بینجامد.

با توجه به نکات یادشده، پژوهش حاضر قصد دارد به بررسی و ارزیابی تغییرات اجتماعی زندگی روستایی و همچنین، اثر آنها بر الگوی مسکن و پیامدهای اقتصادی آن بپردازد. محدوده مورد مطالعه شامل دو دهستان میدان‌چای و آجی‌چای از توابع بخش مرکزی شهرستان تبریز بوده، که دچار تحولات عمیق جمعیتی، کارکردی و کالبدی شده است؛ از جمله این تحولات می‌توان به از بین رفتن استقلال روستاها، غالب شدن زندگی شهری بر زندگی روستایی و تغییر سبک زندگی روستاییان اشاره کرد (۴۳). در زمینه موضوع تحقیق حاضر در خارج از کشور تحقیقات قابل توجهی صورت گرفته که در پی، پاره‌ای از آنها یادآوری شده است.

بر پایه نتایج مطالعات تورگات (۴۱) و محمد می و شمس‌الدین (۲۴)، عوامل اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و فضایی باعث تغییر شکل مساکن می‌شوند. جانسون (۱۶)، طی پژوهش در مناطقی از هند، خاطرنشان می‌سازد که در چند سال گذشته، پیشرفت‌های مهمی از جمله استفاده از تلفن، بهتر شدن جاده‌ها، بهبود شبکه آب‌رسانی و دسترسی به مراقبت‌های پزشکی در زندگی روستاییان رخ داده است. امروزه، تلویزیون به عنوان یک کالای مادی دارای بیشترین اثر در قالب یک رسانه ارتباطی و عنصر فرهنگی قوی مطرح بوده و کاربرد آن باعث تغییرات اجتماعی و فرهنگی در زندگی روستاییان شده و از جمله به گسترش مهاجرت، گسترش مصرف‌گرایی و تغییر شکل مسکن انجامیده است. نتایج پژوهش‌های واکر (۴۲) و النعیم و محمود (۲) بیانگر آن است که تغییرات الگوی مسکن روستایی در

نیجریه به‌ویژه در سه دهه اخیر بر تغییرات فرهنگی، شهری شدن و جهانی شدن اثر گذاشته است. حاجی‌حسن‌اوغلو و حاجی‌حسن‌اوغلو (۱۳) معتقدند که در روستاهای ترکیه، تغییرات فرهنگی بر مسکن روستایی به‌ویژه در ابعاد فضایی و کالبدی مسکن تأثیر داشته و نظام ساخت و ساز واحدهای مسکونی جدید را متأثر از فرهنگ غرب کرده است. در ایران، کمتر به تأثیر مقوله تغییرات اجتماعی زندگی روستاییان بر الگوی مسکن و پیامدهای اقتصادی آن در سطح نواحی روستایی پرداخته شده است. کریمی آذر و شمسی یوسفی (۱۷)، سعیدی و امینی (۳۲)، صیدایی و همکاران (۳۷)، قنبری و همکاران (۱۰) و بسحاق و همکاران (۶) بر این باورند که روند دگرگونی‌های اجتماعی - اقتصادی و تحرک و جابه‌جایی روزافزون گروه‌های انسانی به روندهای پایداری/ ناپایداری و دگرگونی‌های کالبدی - فضایی سکونتگاه‌های روستایی منجر شده است. یافته‌های پژوهش خاکپور و شیخ مهدی (۱۹) و عنابستانی (۳ و ۴) نشان داده است که بین تغییرات اجتماعی - فرهنگی و الگوی مسکن روستایی ارتباط معنی‌دار و قوی وجود دارد و ساختار اجتماعی - فرهنگی در بستر زمان بافت کالبدی روستاها را دچار تغییرات فراوان کرده است.

مبانی نظری

مسکن عامل اصلی جامعه‌پذیری افراد نسبت به جهان و کالایی عمده و تعیین‌کننده در سازمان اجتماعی فضا است که در شکل‌گیری هویت فردی، روابط اجتماعی و اهداف جمعی افراد نقش بسیار تعیین‌کننده دارد (۳۶). مسکن، علاوه بر استفاده به عنوان سرپناه، مکانی است که خدمات و تأسیسات اجتماعی و تسهیلات ضروری متعددی برای بهتر زندگی کردن خانواده و افراد فراهم می‌آورد (۲۲). مسکن در مجموعه بافت روستا به عنوان یک جزء از هویت کلی روستا و ایفاگر نقشی چندکارکردی است. مسکن، علاوه بر نقش سکونت، به عنوان بخشی از فضای اشتغال و تولید مطرح است، که از نقش سکونت و شیوه زیست و کیفیت استفاده از محیط و اقتصاد حاکم در روستا و سنت‌ها و هنجارهای پنهان و

آشکار روستایی نشأت می‌گیرد (۴). از این‌رو، به دنبال تحولات اقتصادی-اجتماعی حاصل از ورود مدرنیزاسیون به کشور، روستاها به تبعیت از این جریان به طور پیوسته در معرض تغییر و تحولات قرار گرفتند، که این تحولات بیش از همه در مسکن روستایی نمود پیدا کرده است. روستاییان به دلیل رعایت نکردن اصول ایمنی و فنی در ساخت و ساز از یک سو و پاسخ‌گو نبودن این مسکن با نیاز امروز جامعه روستایی، از سوی دیگر، تغییر در مسکن روستایی را به تبعیت از مسکن شهری شروع کردند (۳). بنابراین، به دنبال ایجاد تحولات در شهرها به تبعیت از نظام بین‌الملل و جهان سرمایه‌داری، الگوها و سبک‌های خاصی از زندگی در فضای سرزمینی ما رسوخ یافت که گاهی با فرهنگ سنتی کشور ما سازگاری و همخوانی نداشت (۳۴).

عوامل مؤثر بر تیپ‌بندی و شکل‌دهی مسکن روستایی

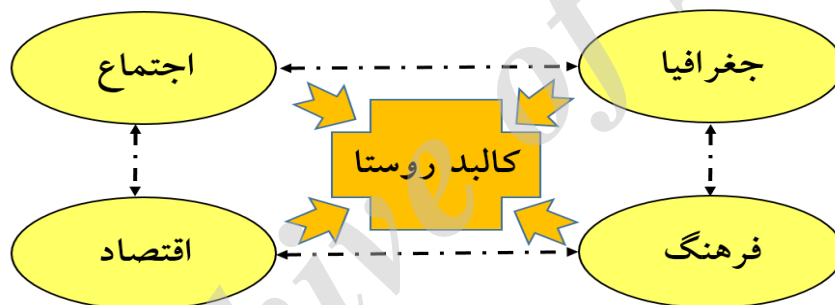
مهم‌ترین عوامل مؤثر در تیپ‌بندی و شکل‌دهی مسکن روستایی را می‌توان در چهار مقوله (شکل زمین‌شناختی، اقتصاد معیشتی، عوامل اقلیمی، و موقعیت اجتماعی و فرهنگی ساکنان) خلاصه کرد.

شکل زمین‌شناختی: شکل زمین و عوارض طبیعی آن، بسته به مسطح یا شیب‌دار بودن یک منطقه و نیز میزان و جهت شیب، در پیدایش بافت روستا و شکل گسترش و نحوه سازمان‌دهی آن مؤثر است (۲۱).

اقتصاد معیشتی: ساختار اقتصادی روستاییان دارای ارتباط مستقیم با مساحت، تعداد طبقات، مصالح و مبلمان فضاهای مسکونی بوده و شغل ساکنان یکی از عوامل تأثیرگذار در چیدمان فضایی خانه‌های روستایی است. گونه‌شناسی مسکن روستایی مبتنی بر معیشت کشاورزی با گونه‌شناسی مسکن روستایی با معیشت باغداری متفاوت است. این ویژگی‌ها را می‌توان هم در تفاوت مساحت فضاها و هم در تفاوت حوزه‌بندی فضاها و سلسله‌مراتب دسترسی به آنها مشاهده کرد (۱۴).

عوامل اقلیمی: شرایط اقلیمی از مهم‌ترین عوامل مؤثر در شکل‌گیری بافت روستا و خانه‌های مسکونی است. از آنجا که مسکن، فضای خصوصی زندگی انسان‌هاست، لذا توجه به شرایط آسایش و آرامش در این فضا و نیز اقتصادی بودن راه‌های دستیابی به آن اهمیت دارد. در این میان، نقش مصالح سازگار با اقلیم، قابل انکار نیست (۲۱).

موقعیت اجتماعی و فرهنگی ساکنان: وضعیت اجتماعی ساکنان روستا به عنوان عاملی تأثیرگذار بر معماری مطرح بوده و خود متأثر از عوامل گوناگون مانند فرهنگ، ویژگی‌های قومی و مذهبی و آداب و سنن رایج و قدیمی است (۱۴).

شکل ۱- ارتباط متقابل عوامل مؤثر در تیپ‌بندی و شکل‌دهی مسکن روستایی

عوامل تأثیر گذار بر تحول مسکن روستایی

جدا از عوامل یادشده در تیپ‌بندی و شکل‌دهی مسکن روستایی، عواملی چون فرهنگ و هویت، اقتصاد، فناوری، روابط اجتماعی، شیوه زندگی و سیاست در مقاطع زمانی مختلف در متحول شدن نوع ساخت و تغییر معماری مسکن روستایی نقش دارند، که این عوامل دگرگونی الگوی مسکن را سبب می‌شوند.

فرهنگ و هویت: به اعتقاد راپاپورت، عامل فرهنگ و درک انسان‌ها از جهان و حیات نقش بسیار مؤثری در مسکن و سازمان تقسیمات فضایی آن داشته است. فرآیندها و تحولات

فرهنگی، مانند یکجانشینی، تحول ساختار خانواده، تحول آرمان‌ها و آداب و رسوم، بر خانه و مفهوم آن تأثیر می‌گذارد. خانه از دیدگاه انسان‌شناختی نوعی «فرهنگ» است و ریشه‌ها، کارکردها و الگوهای فرهنگی مسکن در هر جامعه معین است (۲۹).

اقتصاد: شیوه‌های معیشتی و زیستی گوناگونی مانند شیوه‌های دامپروری، کشاورزی و صنعتی، هر کدام نظام مسکونی خاص خود را به وجود آورده‌اند. تفاوت مسکن روستا و شهر نیز ناشی از نظام‌های اقتصادی و اجتماعی خاص حاکم بر آنهاست (۱). مسکن در روستاها علاوه بر پاسخ‌گویی به نیاز سکونت و تأمین امنیت و حریم خانوار، حلقه‌ای از نظام تولید روستا را در بر می‌گیرد و به گونه‌ای متقابل با آن پیوند می‌خورد (۳۳).

فناوری: شناخت و تعیین درجه و میزان برخورداری از دانش فنی هر جامعه از موارد مهم تجزیه و تحلیل آن است، چرا که نوآوری‌های فناوری در توسعه جمعیت‌ها، فرهنگ‌ها، ساختارهای اجتماعی و تولیدات مادی تأثیرات فراوان دارد (۲۰). با مطالعه تاریخ معماری ایران می‌توان نتیجه گرفت که در هر دوره، معماران در استفاده از مصالح و فرم‌های جدید پیشگام بوده‌اند. رویکردهای جدید فناوری تاکنون با ابداع بتن، فولاد، انواع مصالح ساختمانی و تغییر در نظام‌های ساختمانی شکل خاصی از معماری را به وجود آورده‌اند (۱). به دلیل پیشرفت فناوری، روابط و تقسیم‌بندی فضاهای عمومی و خصوصی خشک‌تر شده است. یکی از پیشرفت‌های فناوری یکسان شدن معماری در نقاط مختلف کشور است (۱۵).

روابط اجتماعی: تأثیرگذاری عوامل اجتماعی در مسکن را می‌توان به دو بخش کمی و کیفی تقسیم‌بندی کرد. در بخش کمی، شاخص‌هایی مانند تراکم، بعد خانوار، تسهیلات، و خدمات و در بخش کیفی، خصوصیات مانند نوع و زمان ارتباط اعضای خانواده، شیوه ملاقات با دیگران، حضور زنان در جامعه، و میزان و چگونگی ارتباط مرد و زن در بیرون از خانه و درون آن در شکل‌گیری مسکن در هر دوره تاریخی مؤثر بوده‌اند (۲۹). مسکن در سبک زندگی امروزی تبدیل به کالایی به مثابه نماد تمایز طبقاتی و نیز تشابه شکلی و محتوای کارکردی الگوهای مسکن در بین روستاهای کشور شده است. مسکن روستایی

دیگر مانند گذشته معرف محل اشتغال، تولید و همچنین، انبار نگهداری ملزومات زندگی روستاییان نیست و در سبک زندگی نوین، وظیفه دارد به فضای سکونتی افراد پاسخ دهد و عملاً تبدیل به خوابگاهی برای ساکنان شده است (۳۰).

سیاست: یکی از عواملی که همواره در تحولات مسکن به‌خصوص پس از رشد جمعیت شهرها و روستاها تأثیرگذار بوده، سیاست‌هایی است که در دولت‌ها برای ساخت مسکن اتخاذ و پیگیری می‌شود، سیاست‌هایی چون تشویق و تدوین مقررات خاص برای سامان‌دهی بافت‌های مسکونی، مانند اعطای تسهیلات بدون سپرده یارانه‌ای برای ساخت، خرید و مرمت واحدهای مسکونی، تخفیف هزینه صدور پروانه و تراکم پایه (۱۰).

چنان‌که از مطالعه روند تغییر عوامل یادشده برمی‌آید، تمامی عوامل فرهنگی، سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فناوری بر یکدیگر تأثیر می‌گذارند و مجموعه تأثیرات متقابل آنها نیز بر الگوی مسکن در هر دوره و تحول آن مؤثر است.

روش تحقیق

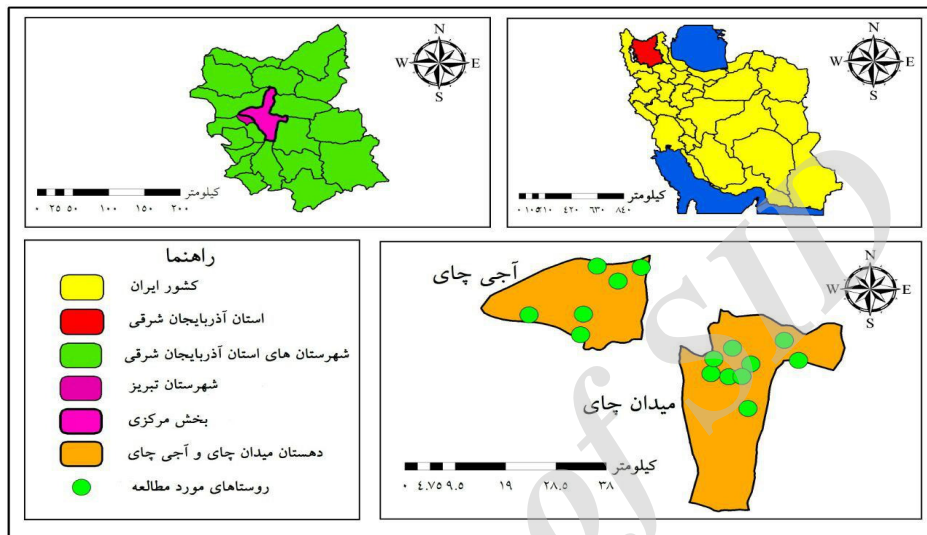
پژوهش حاضر به لحاظ هدف کاربردی و به لحاظ ماهیت از نوع توصیفی-تحلیلی و همبستگی بوده و با بهره‌گیری از روش پیمایشی و با استفاده از ابزار پرسشنامه انجام شده است. دهستان‌های آجی‌چای و میدان‌چای، دو دهستان از بخش مرکزی شهرستان تبریز، ۲۵ روستای دارای سکنه را شامل می‌شوند. در پژوهش حاضر، به‌صورت تصادفی خوشه‌ای (احتمال تغییرات اجتماعی زیاد در روستاهای با جمعیت بیشتر)، چهارده روستا بالای بیست خانوار از این دو دهستان انتخاب شده که برابر با ۱۱۱۴۴ خانوار است. برای برآورد حجم نمونه در سطح خانوارهای روستایی، از روش نمونه‌گیری کوکران با سطح اطمینان ۹۵ درصد بر حسب سهم جمعیت هر روستا استفاده شده است. برای ارزیابی آثار تغییرات اجتماعی بر الگوی مسکن در روستاها و پیامدهای اقتصادی آن، ۳۱۴ نفر (سرپرست خانوار) و برای افزایش دقت ۳۵۰ نفر از روستاییان به‌صورت نمونه‌گیری تصادفی ساده

مورد پرسشگری قرار گرفتند. برای بررسی اثرات تغییرات اجتماعی در زندگی روستاییان بر الگوی مسکن روستایی و آثار و پیامدهای اقتصادی این تغییرات، از سه متغیر، هشت شاخص و ۴۵ معرف (گویه) استفاده شده است. تمامی گویه‌ها بر مبنای طیف پنج‌گزینه‌ای (خیلی کم، کم، متوسط، زیاد، و خیلی زیاد) تنظیم شده‌اند. برای ارزیابی روایی پرسشنامه‌ها، از نظرات متخصصان و کارشناسان مربوط در دانشگاه تبریز استفاده شد و پایایی پرسشنامه نیز بر مبنای آلفای کرونباخ با اعتبار ۰/۷۳ تأیید شد. برای تحلیل داده‌ها، از روش‌های همبستگی پیرسون و مدل برازش رگرسیون چندمتغیره استفاده شده است.

جدول ۱- ویژگی‌های جمعیتی و تعداد نمونه آماری روستاهای مورد مطالعه

دهستان	روستا	تعداد خانوار	تعداد جمعیت	حجم نمونه
میدان‌چای	کندرود	۱۷۴۴	۸۷۲۵	۳۵
	فتح‌آباد	۴۶۱	۱۹۲۱	۲۰
	زرتق	۵۴۲	۲۱۶۱	۲۴
	اسکندر	۳۳۶	۱۳۱۸	۱۷
	ملک‌کیان	۲۶۹	۱۱۲۹	۱۵
	چاوان	۴۴۸	۲۲۰۱	۲۰
	هروی	۴۶۰	۲۶۴۹	۲۰
	کرکج	۲۱۶۲	۹۸۲۳	۵۰
	جانقور	۲۲۳	۹۸۳	۱۵
	آجی‌چای	باغ‌معروف	۲۰۳۳	۱۱۲۳۳
مایان‌سفلی		۱۲۳۷	۷۰۸۳	۳۰
سهلان		۶۴۱	۳۳۷۹	۲۷
قیزیل‌دیزج		۲۳۱	۱۵۷۴	۱۵
الوار علیا		۳۵۷	۱۱۴۲	۱۷

مأخذ: یافته‌های پژوهش

مأخذ: یافته‌های پژوهش

شکل ۲- موقعیت جغرافیایی محدوده مورد مطالعه

جدول ۲- شاخص‌ها و معرف‌های مورد بررسی

مأخذ	شاخص‌ها و معرف‌ها	زنده‌سازی روستاییان
تورگات (۴۱)، محمد می و شمس‌الدین (۲۴)، جانسون (۱۶)، واکر (۴۲)، النعیم و محمود (۲)، قنبری (۱۱)، چیرلی (۷)، رحمتی (۲۸)، شمس‌الدینی (۳۴)، عنابستانی و همکاران (۵)، خاکچور و شیخ مهدی (۱۹)، یگانه و همکاران (۲۲)، عنابستانی (۳)، قاسمی اردهانی و رستمعلی‌زاده (۱۲)، فاضل‌نیا و همکاران (۹)، صیدایی و همکاران (۳۱)، موسوی و صالحی (۲۵)، پورطاهری و همکاران (۳۶)، کریمی‌آذر و شمس یوسفی (۱۷)، سعیدی و امینی (۳۲)، صیدایی و همکاران (۳۷)، قنبری و همکاران (۱۰).	اتومبیل شخصی، جارو برقی، ماشین لباس‌شویی و ماشین ظرف‌شویی، ماهواره، مبلمان تغییر نوع پوشش خانواده بر اثر ارتباط با شهر و شهرنشینان، استفاده خانواده از لهجه و زبان محلی، تغییر سبک آرایش مو توسط افراد خانواده و روستاییان، تمایل فرزندان به پوشیدن لباس سنتی و محلی، تأثیر برنامه‌های تلویزیونی بر طرز رفتار فرزندان با والدین، تغییر در الگوی مصرف مواد غذایی افراد خانواده، تغییر در سبک و سنن برگزاری ازدواج در روستا، تعصب به فرهنگ و آداب و رسوم روستا	زنده‌سازی روستاییان

شماره	شاخص‌ها و معرف‌ها	مأخذ
الگوی مسکن روستایی و	فعالیت‌های فرهنگی	میزان اختصاص اوقات فراغت خانواده به کار هنری، تماشای ماهواره، تماشای تلویزیون
	ناهنجاری‌های اجتماعی	ترس و نگرانی از تأثیر فرهنگ جامعه شهری، کم‌رنگ شدن مذهب در جامعه روستایی، افزایش مصرف مواد مخدر در میان جوانان روستایی، افزایش طلاق در روستا
	رضایت از مسکن روستایی	میزان رضایت‌مندی خانواده از الگوی جدید معماری، میزان احساس امنیت خانواده در مقابل سوانح طبیعی، میزان رضایت از مساحت واحد مسکونی و تعداد اتاق‌ها
	پلان معماری مسکن روستایی	وجود اتاق مخصوص پذیرایی، اتاق‌های جداگانه برای خواب، آشپزخانهٔ اپن، وجود سرویس بهداشتی در داخل ساختمان
	مقاومت مسکن روستایی	میزان مشورت در هنگام ساخت مسکن با مهندسان متخصص، میزان توجه به نوع خاک در هنگام ساخت مسکن، میزان نظارت مهندسان ناظر در روستا بر ساخت مسکن جدید
	کیفیت بنای مسکن روستایی	مساحت واحد مسکونی و زیربنا، محل نگهداری دام، نوع مصالح ساختمانی، کیفیت بنا، تعداد اتاق در واحد مسکونی، وسایل گرمایش و سرمایش، میزان احساس آرامش و آسایش
	تأثیر الگوی مسکن بر فروش دام؛ تأثیر الگوی مسکن بر فروش زمین‌های کشاورزی؛ تأثیر الگوی مسکن بر کاهش اشتغال مردان در بخش کشاورزی؛ تأثیر الگوی مسکن بر کاهش اشتغال زنان در بخش کشاورزی؛ تأثیر الگوی مسکن بر افزایش هزینه‌های خانوار روستایی؛ تأثیر الگوی مسکن بر افزایش مصرف انرژی (آب، برق، گاز و ...); تأثیر الگوی مسکن بر عدم ذخیره‌سازی تولیدات کشاورزی برای مصرف خانوار (گندم، برنج و ...); تأثیر الگوی مسکن بر وابستگی و نیازمندی روستاییان به شهر (خرید نان، مواد لبنی، و ...)	رحمتی (۲۸)، کاوسی (۱۸)، قاسمی اردهانی و رستمعلی‌زاده (۱۲)، رحمانی و همکاران (۲۷)، سبکبار و همکاران (۸)، محمدی و همکاران (۲۳)، سعیدی و امینی (۳۲)، صیدایی و همکاران (۳۷)، فاضل‌نیا و همکاران (۹)، و چیرلی (۷)

مأخذ: یافته‌های پژوهش

تغییرات اجتماعی در زندگی روستاییان از دیدگاه ساکنان

برای سنجش میزان تغییرات اجتماعی در زندگی روستاییان در نواحی روستایی مورد مطالعه، از شاخص‌های مصرف‌گرایی، فعالیت‌های فرهنگی، پذیرش فرهنگی، و ناهنجاری‌های اجتماعی استفاده شده و برای این شاخص‌ها نیز از بیست معرف کمک گرفته شده است. نتایج به‌دست آمده گویای آن است که تغییرات اجتماعی فراوانی در زندگی روستایی رخ داده است، به‌طوری که بیش از ۳۶ درصد روستاییان این تغییرات را خیلی زیاد و زیاد توصیف کرده‌اند. همان‌طور که در جدول ۲ مشاهده می‌شود، بیشترین تغییرات اجتماعی مربوط به شاخص مصرف‌گرایی، پذیرش فرهنگی و فعالیت‌های فرهنگی بوده است. بر اساس دیدگاه روستاییان، ناهنجاری‌های اجتماعی تأثیر خیلی کم تا متوسط بر تغییرات اجتماعی دارند.

جدول ۳- بررسی میزان تغییرات اجتماعی از دیدگاه روستاییان (درصد)

معرف‌ها	خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد
مصرف‌گرایی	۱۱/۱۴	۱۶/۸۶	۲۴/۷۴	۲۹/۲۶	۱۸
فعالیت‌های فرهنگی	۱۷/۸۱	۲۰/۱۹	۲۳/۹۰	۲۴/۱۹	۱۳/۹۰
پذیرش فرهنگی	۱۲/۴۳	۱۹/۳۹	۲۱/۹۳	۲۷/۶۱	۱۸/۶۶
ناهنجاری‌های اجتماعی	۱۹/۴۳	۲۱/۳۶	۲۴/۳۶	۱۷/۵۰	۱۷/۳۶
جمع	۱۵/۲۰	۱۹/۴۵	۲۳/۷۳	۲۴/۶۴	۱۶/۹۸

مأخذ: یافته‌های پژوهش

الگوی مسکن روستایی

برای بررسی الگوی مسکن روستایی، از شاخص‌هایی مانند رضایت از مسکن، پلان معماری، مقاومت مسکن و کیفیت مسکن بهره گرفته شده و برای تبیین این شاخص‌ها، از هفده معرف کمک گرفته شده است. وضعیت شاخص‌ها نشان‌دهنده آن است که بیشتر روستاییان از شاخص مسکن رضایت ندارند، که می‌تواند به تغییرات اجتماعی زندگی روستاییان بازگردد. کیفیت بنای مسکن نیز در سطح متوسط به پایین قرار دارد و در نهایت، در الگوی پلان معماری مسکن روستایی تغییراتی اتفاق افتاده است؛ اما هنوز هنگام ساخت و ساز مسکن در روستاها کمتر به نکات فنی توجه می‌شود (جدول ۴).

جدول ۴- بررسی الگوی مسکن در محیط‌های روستایی از دیدگاه روستاییان (درصد)

معرفها	خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد
رضایت از مسکن	۱۹/۶۲	۲۷/۹۰	۳۰/۷۶	۱۱/۸۱	۹/۹۰
پلان معماری مسکن	۱۲/۶۴	۱۶/۹۳	۲۵/۲۹	۲۵/۵۷	۱۹/۵۷
مقاومت مسکن روستایی	۲۲/۱۹	۳۷/۰۵	۲۵/۵۲	۸/۱۹	۷/۰۵
کیفیت بنای مسکن	۱۳/۳۹	۲۴/۹۸	۲۷/۷۶	۲۱/۸۸	۱۲

مأخذ: یافته‌های پژوهش

پیامدهای اقتصادی در زندگی روستاییان

بررسی پیامدهای اقتصادی ناشی از تغییرات مسکن روستایی در زندگی روستاییان نشان‌دهنده آن است که ۱۴/۵۰ درصد روستاییان این تغییرات را خیلی کم، ۱۸/۳۰ درصد کم، ۲۲/۲۶ درصد متوسط و بیش از ۴۴ درصد روستاییان تأثیر الگوی مسکن بر معرف‌های اقتصادی مورد نظر را زیاد و خیلی زیاد توصیف کرده‌اند (جدول ۵)، به طوری که تغییرات الگوی مسکن روستایی باعث شده است که هزینه‌های خانوار، مصرف انرژی، فروش دام، و فروش زمین‌های کشاورزی در مناطق روستایی افزایش یابد و در نتیجه، روستاییان برای نیازهای مصرفی روزمره خود (نان، مواد لبنی و ...) روز به روز به شهر وابسته‌تر شوند.

تحلیل فضایی ارتباط بین تغییرات اجتماعی و الگوی مسکن روستایی

برای بررسی همبستگی بین تغییرات اجتماعی و الگوی مسکن روستایی، از آزمون پیرسون استفاده شد. برای انجام این کار، ابتدا در نرم‌افزار SPSS از مؤلفه‌های مربوط به هر شاخص جمع گرفته و سپس، تقسیم بر تعداد شده است. با توجه به میانگین به دست آمده از تغییرات اجتماعی و الگوی مسکن روستایی، همبستگی ارزیابی شده است. از یافته‌های پژوهش (جدول ۶) می‌توان نتیجه گرفت که بین تغییرات اجتماعی در زندگی روستاییان و الگوی مسکن روستایی در بیشتر روستاهای مورد مطالعه مانند باغ معروف، میان سفلی، سهلان، قیزیل دیزج، کندرود، فتح‌آباد، زرنق، چاوان، هروی و کرکج ارتباط مثبت و معنی‌دار

وجود دارد. همبستگی مورد اشاره در این روستاها مستقیم بوده و در بعضی از موارد، نسبتاً کامل است، بدین معنی که هر چه زندگی روستایی دچار تغییرات اجتماعی بیشتری شود، میزان تغییر الگوی مسکن در این روستاها افزایش می‌یابد.

جدول ۵- پیامدهای اقتصادی ناشی از تغییرات الگوی مسکن در زندگی روستاییان

خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم	معرف‌ها (تأثیر تغییرات الگوی مسکن)
۱۶/۶	۱۷/۱	۲۸/۳	۱۹/۱	۱۸/۹	فروش دام
۱۸	۱۸	۲۲	۱۷/۴	۲۴/۶	فروش زمین‌های کشاورزی
۱۳/۱	۲۳/۴	۲۷/۵	۱۹	۱۷	کاهش اشتغال مردان در بخش کشاورزی
۸/۶	۲۴/۹	۲۵/۱	۲۹/۴	۱۲	کاهش اشتغال زنان در بخش کشاورزی
۲۱/۴	۳۰/۹	۲۴/۳	۱۲/۹	۱۰/۶	افزایش هزینه‌های خانوار روستایی
۲۲/۹	۲۵/۷	۱۲/۹	۲۷/۷	۱۰/۹	افزایش مصرف انرژی (آب، برق، گاز، و ...)
۱۵/۷	۳۹/۷	۲۱/۱	۱۰/۶	۱۲/۹	کاهش ذخیره‌سازی محصولات کشاورزی برای مصرف خانوار
۲۸	۳۵/۷	۱۶/۹	۱۰/۳	۹/۱	وابستگی و نیازمندی روستاییان به شهر (خرید نان، مواد لبنی، و ...)
۱۸/۰۴	۲۶/۹۳	۲۲/۲۶	۱۸/۳۰	۱۴/۵۰	جمع

مأخذ: یافته‌های پژوهش

جدول ۶- بررسی ارتباط بین تغییرات اجتماعی و الگوی مسکن روستایی

سطح معناداری	مقدار ضریب همبستگی	نام روستا
۰/۰۱۷	۰/۳۵۵	باغ معروف
۰/۰۵۶	۰/۳۵۳	مایان سفلی
۰/۰۴۱	۰/۳۹۵	سهلان
۰/۰۲۵	۰/۵۷۴	قیزیل دیزج
۰/۳۰۴	۰/۲۶۵	الوار علیا
۰/۰۰۳	۰/۵۰۷	کندرود
۰/۰۰۱	۰/۷۳۱	فتح‌آباد
۰/۰۰۵	۰/۵۵۲	زرتق
۰/۳۰۰	۰/۲۶۷	اسکندر
۰/۹۳۰	۰/۰۲۵	ملک کیان
۰/۰۳۰	۰/۴۸۶	چاوان
۰/۰۰۸	۰/۵۷۷	هروی
۰/۰۱۸	۰/۳۲۴	کرکج
۰/۴۴۵	۰/۲۱۳	جانقور

مأخذ: یافته‌های پژوهش

بررسی ارتباط بین الگوی مسکن روستایی و تغییرات اقتصادی در روستاها

ارتباط بین الگوی مسکن روستایی و پیامدهای اقتصادی آن در روستاها با استفاده از همبستگی پیرسون مورد آزمون قرار گرفت. نتایج همبستگی گویای آن است که بین الگوی مسکن و پیامدهای اقتصادی همبستگی مستقیم و معنی دار با مقدار $0/133$ در سطح معنی داری $0/013$ مشاهده می شود، که بیانگر تأثیر قابل ملاحظه اثرات الگوی مسکن بر پیامدهای اقتصادی روستایی است (جدول ۷).

جدول ۷- بررسی ارتباط بین الگوی مسکن روستایی و پیامدهای اقتصادی آن در روستاها

مقدار ضریب همبستگی	سطح معنی داری
$0/133$	$0/013$

مأخذ: یافته‌های پژوهش

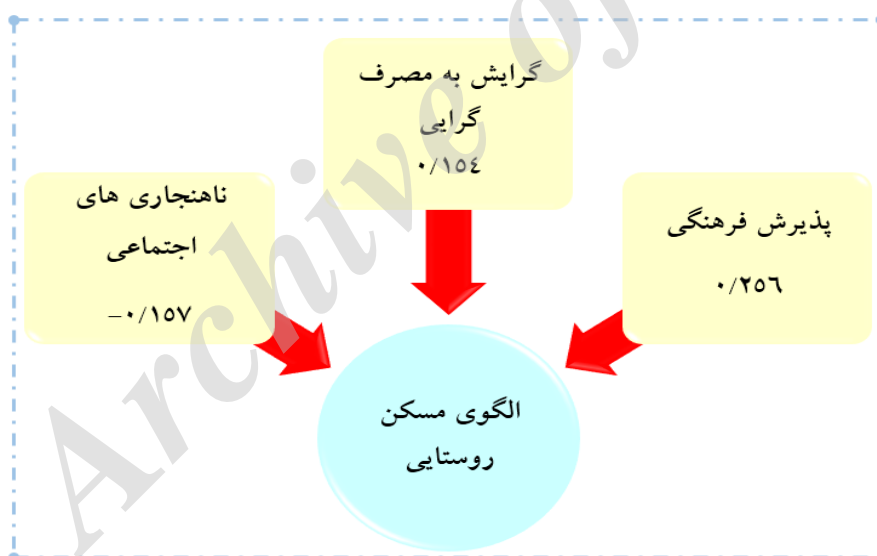
تحلیل اثرگذاری شاخص‌های تغییرات اجتماعی بر الگوی مسکن روستایی

در این بخش، برای سنجش اثرگذاری تغییرات اجتماعی بر الگوی مسکن روستایی، از مدل برازش رگرسیونی چندگانه توأم خطی بهره گرفته شد. همان‌طور که در جدول ۸ و شکل ۳ نشان داده می شود، شاخص‌های مصرف‌گرایی، پذیرش فرهنگی و ناهنجاری‌های اجتماعی با سطح معنی داری کمتر از $0/05$ دارای اثر معنی دار بر تغییرات الگوی مسکن روستایی (متغیر وابسته) است. با نگاهی به مقدار بتا، روشن است که تغییر در شاخص‌های پذیرش فرهنگی، مصرف‌گرایی و ناهنجاری‌های اجتماعی به ترتیب $0/256$ ، $0/154$ و $-0/157$ تغییرات الگوی مسکن روستایی را سبب می شوند. لازم به ذکر است که شاخص ناهنجاری‌های اجتماعی اثر منفی بر الگوی مسکن خواهد داشت که با نتایج عینی در منطقه مورد مطالعه تطابق دارد.

جدول ۸- بررسی اثرگذاری تغییرات اجتماعی زندگی روستاییان بر الگوی مسکن

متغیرها	ضریب غیراستاندارد		ضریب استاندارد		سطح معنی‌داری
	B	خطای استاندارد	بتا	آماره t	
عرض از مبدأ	۲/۱۹۰	۰/۱۸۴	-	۱۱/۹۰۶	۰/۰۰۱
مصرف‌گرایی	۰/۰۹۸	۰/۰۳۳	۰/۱۵۴	۲/۹۸۶	۰/۰۰۳
فعالیت‌های فرهنگی	-۰/۰۰۱	۰/۰۲۸	-۰/۰۰۲	-۰/۰۴۶	۰/۹۶۳
پذیرش فرهنگی	۰/۱۸۹	۰/۰۳۹	۰/۲۵۶	۴/۸۹۷	۰/۰۰۱
ناهنجاری‌های اجتماعی	-۰/۰۸۵	۰/۰۲۷	-۰/۱۵۷	-۳/۱۰۶	۰/۰۰۲

مأخذ: یافته‌های پژوهش

مأخذ: یافته‌های پژوهش

شکل ۳- اهمیت نسبی شاخص‌های تغییرات اجتماعی در الگوی مسکن روستایی

تحلیل اثرگذاری الگوی مسکن روستایی بر پیامدهای اقتصادی روستاها

در روستاها، مسکن ضمن پاسخ‌گویی به نیاز سکونت، کارکرد تولیدی نیز دارد و بخش قابل توجهی از نیازهای معیشتی روستاییان در داخل خانه تولید می‌شود. لذا در مساکن روستایی، نقش‌های زیستی و تولیدی در تداخل با یکدیگرند که تقویت و تضعیف هر کدام از این نقش‌ها می‌تواند زمینه پویایی و یا برعکس، نابسامانی و اغتشاش در کارکرد مساکن روستایی را به دنبال آورد و زندگی و معیشت روستاییان را دگرگون سازد. متأسفانه در مسکن جدید روستایی، برخی از فضاهای معیشتی حذف شده و این خانه‌ها کاربری تولیدی خود را تا حدودی از دست داده‌اند، که باعث حذف بخش قابل توجهی از درآمد روستاییان از طریق تولید در داخل خانه شده است (۱۲). برای سنجش اثرگذاری تغییرات الگوی مسکن بر پیامدهای اقتصادی روستاییان، از مدل برازش رگرسیونی استفاده شده است. مدل رگرسیونی بررسی میزان اثرگذاری الگوی مسکن روستایی بر پیامدهای اقتصادی در محدوده مورد مطالعه نشان می‌دهد که تغییرات الگوی مسکن حدود یازده درصد تغییرات اقتصادی را در روستاهای مورد مطالعه توضیح می‌دهد (جدول ۹).

جدول ۹- تحلیل واریانس اثر الگوی مسکن بر اقتصاد روستاهای مورد مطالعه

خطای معیار	ضریب تعیین تصحیح شده	ضریب تعیین	ضریب همبستگی چندگانه
۰/۵۴۰	۰/۱۰۱	۰/۱۱۱	۰/۳۳۳

مأخذ: یافته‌های پژوهش

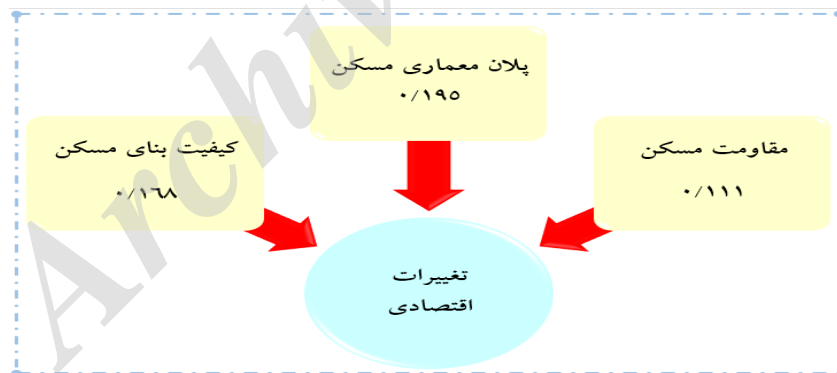
همچنین، نتایج به دست آمده از این مدل گویای آن است که معماری، مقاومت و کیفیت مسکن بر پیامدهای اقتصادی روستایی اثرات مستقیم و معنی‌دار دارند (جدول ۱۰ و شکل ۴). بنابراین، می‌توان گفت که وقتی منظر و معماری مساکن روستایی جلوه شهری به خود بگیرند، خیلی از ویژگی‌های آنها حذف خواهد شد و مساکن روستایی دیگر کارکرد گذشته خود را نخواهند داشت؛ مثلاً وقتی در الگوی جدید مساکن روستایی، فضایی برای نگهداری دام و ذخیره محصولات کشاورزی در نظر گرفته نمی‌شود، روستاییان مجبور به فروش دام

و یا فروش تمام محصول خود می‌شوند و اینها روز به روز زمینه وابستگی روستاها به شهر را بیشتر فراهم می‌کنند، به‌طوری که روستاییان برای خرید نان و مصرف مواد لبنی نیز به شهر وابسته می‌شوند. به‌علاوه، این طرح‌ها زندگی شهری را بر روستاها غالب کرده‌اند و در خیلی از روستاها دیگر از آن فعالیت‌های چندگانه خبری نیست و ساکنان روستایی کمتر درگیر فعالیت‌های روستایی به‌خصوص فعالیت‌هایی چون کشاورزی و دامداری می‌شوند.

جدول ۱۰- بررسی اثرگذاری تغییرات الگوی مسکن بر تغییرات اقتصادی در روستاها

متغیرها	ضریب غیر استاندارد		ضریب استاندارد		سطح معناداری
	B	خطای استاندارد	B	آماره t	
عرض از مبدأ	۱/۹۶۸	۰/۲۲۸	-	۸/۹۳۶	۰/۰۰۱
رضایت از مسکن	-۰/۰۴۲	۰/۰۴۳	-۰/۰۵۱	-۰/۹۸۶	۰/۳۲۵
پلان معماری مسکن	۰/۱۸۰	۰/۰۵۰	۰/۱۹۵	۳/۵۶۶	۰/۰۰۱
مقاومت مسکن	۰/۰۹۱	۰/۰۴۲	۰/۱۱۱	۲/۱۵۸	۰/۰۳۲
کیفیت بنای مسکن	۰/۱۸۹	۰/۰۶۲	۰/۱۶۸	۳/۰۵۴	۰/۰۰۲

مأخذ: یافته‌های پژوهش

مأخذ: یافته‌های پژوهش

شکل ۴- اهمیت نسبی شاخص‌های الگوی مسکن در تغییرات اقتصادی روستاها

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

در تحقیق حاضر، به بررسی تغییرات اجتماعی زندگی روستایی و تأثیر آن بر الگوی مسکن روستایی و نهایتاً تأثیر الگوی مسکن بر پیامدهای منفی اقتصادی پرداخته شده است. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که زندگی در روستاهای مورد مطالعه دچار تغییرات اجتماعی زیادی شده که تحول الگوی مسکن روستایی را در پی داشته است و آثار این تحول در الگوی مسکن می‌تواند پیامدهای اقتصادی زیادیرا دربرداشته باشد. نتایج به‌دست آمده از آزمون همبستگی پیرسون وجود رابطه بین تغییرات اجتماعی، الگوی مسکن روستایی و پیامدهای اقتصادی را نشان می‌دهد، به‌طوری که بین اکثر روستاهای مورد مطالعه این همبستگی مستقیم و قوی است. برای ارزیابی اثرگذاری تغییرات اجتماعی زندگی روستایی بر الگوی مسکن، از مدل برازش رگرسیونی استفاده شده و نتایج گویای آن است که تغییرات اجتماعی (مصرف‌گرایی، پذیرش فرهنگی، و ناهنجاری‌های اجتماعی) بر الگوی پلان معماری مسکن، مقاومت مسکن و کیفیت بنا اثر مستقیم و معنی‌دار می‌گذارد. بنابراین، یافته‌های تحقیق حاضر با پیشینه موضوع از جمله نتایج تحقیقات تورگات (۴۱)، محمد می و شمس‌الدین (۲۴)، النعیم و محمود (۲)، خاکپور و شیخ مهدی (۱۹) و عنابستانی (۴ و ۵) مطابقت دارد. همچنین، برای ارزیابی اثرگذاری تغییر الگوی مسکن بر پیامدهای اقتصادی نیز از مدل رگرسیونی بهره گرفته شد. نتایج به‌دست آمده نشان می‌دهد که، شاخص پلان معماری مسکن با مقدار بتای ۰/۱۹۵، کیفیت بنا مسکن با ۰/۱۶۸ و مقاومت مسکن با ۰/۱۱۱ توانسته‌اند بر عواملی اقتصادی چون فروش دام و زمین کشاورزی، کم‌رنگ شدن فعالیت‌های کشاورزی نزد روستاییان، کاهش ذخیره‌سازی محصولات کشاورزی برای مصرف خانگی، افزایش مصرف انرژی، وابستگی بیش از پیش روستاها به شهرها و افزایش هزینه‌های خانوار روستایی تأثیر مستقیم داشته باشند. این مسئله علاوه بر ایجاد تنگناهای مالی در زندگی روستاییان، در کنار بسیاری از عوامل دیگر،

به سرعت فرآیند تغییر جهت زندگی روستاییان از اقتصاد معشیتی و خودکفا به اقتصاد شهری و مصرف‌گرایانه افزوده است. از این‌رو، برای ایجاد تغییرات اجتماعی مثبت در زندگی روستاییان و اثرگذاری آن بر الگوی مسکن روستایی و توفیق بیشتر در حوزه مسکن، می‌توان پیشنهادهای و راهکارهایی به شرح زیر ارائه کرد:

- پیشگام شدن سازمان‌های دولتی در ساخت ساختمان‌هایی به شکل سنتی و بومی در روستاها به همراه ایجاد چارچوب مشخص و معین در زمینه خانه‌سازی و تعیین نقشه‌های مناسب با فرهنگ روستایی؛
- استفاده صحیح از مصالح بومی برای ساخت مسکن روستایی؛
- توجه به شرایط اقلیمی حاکم بر منطقه برای ساخت مسکن روستایی و جلوگیری از یکنواختی معماری روستاها؛
- تأمین مسکن متناسب با نیاز روستاییان (نیازهای کشاورزی، دامی و ...)
- تلاش در حفظ هویت معماری بومی مسکن روستایی؛
- تلاش در به حداقل رساندن آثار مخرب تقلید کورکورانه از ظواهر شهری نامناسب در تولید مسکن روستایی؛
- ترویج الگوهای منتخب و برجسته معماری روستایی به لحاظ فرم و جنبه‌های زیباشناختی سیمای روستا؛
- تلاش در بهینه‌سازی مصرف انرژی در مسکن روستایی؛
- مدیریت ساخت، نظارت و پیگیری، مشارکت در تهیه طرح و تصمیم‌گیری‌ها و انتخاب؛
- بالا بردن سطح دانش فنی و اجرایی ناظران با آموزش علمی و عملی مستمر آنها؛ و
- شناسایی، به‌کارگیری و سامان‌دهی نیروهای انسانی بومی مستعد در فن ساختمان‌سازی روستایی.

منابع

1. Ali al-Hassabi, M. and Karani, N. (2013). Factors influencing housing developments, from the past to the future. *Quarterly Journal of Residential and Rural Environment*, 141: 19-35. (Persian)
2. Al-Naim, M. and Mahmud, S. (2007). Transformation of traditional dwellings and income generation by low-income expatriates: the case of Hofuf, Saudi Arabia. *Cities*, 24(6): 422-433.
3. Anabestani, A.A. (2014). Analysis of the effects of social changes in rural people's life on rural housing patterns (case: Binalood Couty) (case: Binalood City). *Journal of Rural Planning and Research*, 3(5): 57-68. (Persian)
4. Anabestani, A.A. (2015). Estimating the impact of cultural changes in rural people's life on rural housing patterns (case: Binalood Couty). *Journal of Geography and Environmental Planning*, 26(2): 277-298. (Persian)
5. Anabstanti, A.A., Roosta, M., Mohammadi, A.R., and Rafieiyan, S. (2015). Spatial analysis of factors affecting the quality of life in rural settlements (sample: Simkan district, Jahrom County). *Regional Planning Quarterly*, 5(18): 85-100. (Persian)
6. Beshaq, M.R, Sidayee, Q.U. and Jomitee, D. (2012). An analysis of the social stability of housing in rural areas (case study: villages in Azna Couty). *Regional Planning Quarterly*, 2: 1-11. (Persian)
7. Chirley, H. (2008). The role of income in development of rural housing patterns (case study of Sultan Ali village of Gonbad County). Master Thesis in Geography and Rural Planning, Shahid Beheshti University, Tehran. (Persian)
8. Faraji Sabokbar, H.A., Mollae, N. and Hajari, B. (2015). Spatial analysis of employment pattern in main sectors of activities in rural areas of Iran. *Quarterly Journal of Space Economy and Rural Development*, 4(11): 1-14. (Persian)

9. Fazelnia, Gh., Taqdisi, A. and Mollanoroozi, M. (2016). Examining the changes in pattern of housing in urban villages (case: Mohammadabad Urban Village of Zabol County). *Geographic Space Quarterly*, 16(53): 151-172. (Persian)
10. Ghanbari, N., Ramezanzadeh Lasbui, M. and Samakoosh, C. (2011). Attitudes of residents on the dimensions of rural dwellings (case: Central District of Kermanshah County). *New Attitudes Quarterly in Human Geography*, 3: 105-120. (Persian)
11. Ghanbari, Y. (1995). An analysis of changes in rural housing pattern in Northern Iran, case study of Tonekabon County. Proceedings of the Second Seminar on Housing Development Policy in Iran, Volume II, Tehran, Ministry of Housing and Urban Development. Pp. 183-191. (Persian)
12. Ghasemi Adhani, A and Rostamelizadeh, V. U (1391), The Impact of Rural Mortgage Lending on Rural Life Changes). *Quarterly Journal of Housing and Rural Environment*, No. 139, pp. 67-84. (Persian)
13. Hacıhasanoglu, I. and Hacıhasanoglu, O. (2006). Cultural processes and physical change in Sisli Istanbul. *Habitat International*, 30(4): 902-915. (Persian)
14. Hashemnejad, E. and Maulanayi, P.U. (2008). Architecture overlooking the sky-rural settlements-special structural features in rural Zagros architecture of Kurdistan Region. *Fine Arts*, 36: 17-26. (Persian)
15. Ja'fari, A. and Mahdavi-pour, H. (2013). The role of native technologies in the quality of residential spaces. *Journal of Housing and Rural Environment*, 141: 51-68. (Persian)
16. Johnson. K. (2000). Television and social change in Rural India, New Delhi.
17. Karimi Azar, A.R. and Shamsi Yousefi, A.R. (2009). Rural housing with an approach to improvement and rural housing rehabilitation. National Conference on Housing and Physical Development of Village, Zahedan, Iran. (Persian)
18. Kavousi, B. (2011). Measuring the rural development level in Torbat Heydariyeh. *Geographical Research*, 43: 41-54. (Persian)

19. Khakpour, M. and Sheikhmehdi, A. (2011). The impact of culture and social changes on rural housing in Guilan. *Urban Management*, 27: 229-246. (Persian)
20. Mehraein, M. (2010). Views in culture and technology. Islamic Azad University. (Persian)
21. Iranmanesh, M. and Imantalab, H. (2014). Designing rural housing pattern. *Journal of Applied Sciences Research*, 10(10): 44-51.
22. Mohammadi Yeganeh, B., Cheraghi, M. and Darvishvand, S. (2015). Analysis of effective factors in developments of rural housing patterns, emphasizing identity (case study: East Eqbal Village, Qazvin County). *Journal of Housing and Rural Environment*, 149: 91-102. (Persian)
23. Mohammadi, E., Galychi, N. and Baqerabadi, P. (2013). Analysis of factors affecting agricultural employment (case: Ilam, Kurdistan, Kermanshah, and Hamedan Provinces). *Journal of Economic Sciences*, 7(22): 116-134. (Persian)
24. Mohammed Mai, M. and Shamsuddin, S. (2007). Urbanization and globalization of Gbagyi housing transformation. *ALAM CIPTA, International Journal on Sustainable Tropical Design Research & Practice*, 2(1): 49-58.
25. Mousavi, A. and Salehi, F. (2005). Examining the social dimension of a traditional and new model in rural homes. *Housing and Revolution Quarterly, Geography of Territory*, 31: 16-23. (Persian)
26. Pourtaheri, M., Rokneddin Eftekhari, A.R. and Nikbakht, M. (2011). The effects of cultural change on the pattern of rural housing. *Geographic Space Quarterly*, 11: 115-134. (Persian)
27. Rahmani, B., Saeedi Rad, M. and Jalali, M. (2015). Structural-functional changes in the housing of rural settlements. *Quarterly Journal of Geography and Urban Planning, Zagros Outlook*, 8(28): 148-170. (Persian)

28. Rahmati, M. (1995). The evolution of rural housing pattern and its socio-economic consequences (case: villages displaced in earthquake-stricken areas of Roodbar-Manjil). Proceedings of the Second Seminar on Housing Development Policy in Iran, Volume I. Tehran, Ministry of Housing and Urban Development, pp. 484-741. (Persian)
29. Rapoport, A. (1969). Pour une Anthropologie de la Maison. Paris: Dunod.
30. Riahi Kurdiani, A. (2014). The study of lifestyle changes and its effects on the rural housing pattern (case study: Bakhrez district). Master Thesis, Ferdowsi University of Mashhad, Faculty of Literature and Human Sciences. (Persian)
31. Saeedi, A. and Hosseini, S. (2008). The foundations for establishment and settlement of new villages. Publication of the Islamic Revolutionary Housing Foundation, Tehran. (Persian)
32. Saeedi, A, and Amini, F. (2010). Settlement instability and functional development of rural housing (case: Khafar Natanz village). *Geography Quarterly*, 8: 29-43. (Persian)
33. Sartipi, M. (2004). Indicators of rural housing architecture. *Journal of Fine Arts*, 22: 43-52. (Persian)
34. Shamsoddini, A.S. (2007). The situation of rural housing in influencing spatia change of villages from urban environments. *Quarterly Journal of Housing and Revolution*, 124: 40. (Persian)
35. Shamsoddini, A., Shakour, A. and Rostami, R. (2011). The effect of rural residential renovation on the livelihoods of villagers (case study: Central District of Mamasani County). *Journal of Housing and Environment of the Village*, 135: 57-70. (Persian)
36. Short, J.R. (2006). Urban theory: a critical assessment. New York: Routledge.
37. Sidaee, A., Kiani Solmi, P. and Soltani, Z. (2010). Spatial analysis of rural housing status in Kohgiluyeh and Boyer Ahmad province. *Quarterly Journal of Rural Studies*, 2: 49-70. (Persian)

38. Sidaee, S.A. and Firoozi, A. (2011). Analysis of the vulnerability of rural dwellings (case study: rural dwellings in Baft city). *Journal Sepehr*, 20: 68-73. (Persian)
39. Taleb, M. and Anbari, M. (2004). Rural sociology with dimensions of change and development in the Iranian rural society. Tehran: Tehran University Press. (Persian)
40. Tavakkoli, M., Fazelniya, Gh. and Aman Goldi, Sh.S. (2009). Investigating the transformation of rural housing architecture and developing an optimal model (case study: Aq Qala Town). *Journal of Housing and Rural Environment*, 20: 14-34. (Persian)
41. Turgat, H. (2001). Culture, continuity and change: structural analysis of the housing pattern in squatter settlement. *Global Environment Research (GBER)*, 1(1): 17-25.
42. Walker, A. (2001). The social context of built form: the case of informal housing production in Mexico City. University College, London, Development Planning Unit.
43. Zaheri, M. (2012). Study of the process of changes in dormitory villages (case: villages in the sphere of influence of metropolis of Tabriz). *Geography and Planning*, 39: 51-70. (Persian)